

## תוכן עניינים

2 \_\_\_\_\_ תקציר

3 \_\_\_\_\_ מבוא

4-8 \_\_\_\_\_ פרק 1: הפרעת קשב וריכוז

4-6 ..... 1. הגדרה ומאפיינים

6-7 ..... 1.1 גורמים ביולוגיים

7 ..... 1.2 גורמים סביבתיים

7-8 ..... 1.3 אבחון קליני

9-11 \_\_\_\_\_ פרק 2: הבדלים מגדריים

9-10 ..... 2. הבדלים מגדריים בתפקוד מוחי

10-11 ..... 2.1 השפעות הורמונליות

12-16 \_\_\_\_\_ פרק 3: הבדלי מגדר בהפרעת קשב וריכוז

12-13 ..... 3. שכיחות ADHD

13-14 ..... 3.1 סימפטומים ותחלואה נלווית

14-15 ..... 3.2 נזיר-כימיה

15 ..... 3.3 סטרואידים

16 ..... 3.4 פעילות מוחית

17-20 \_\_\_\_\_ דיון

21-23 \_\_\_\_\_ מקורות

## מבוא

הפרעת קשב וריכוז הינה בעיה שכיחה בקרב ילדים ואשר שכיחותה עולה במשך השנים האחרונות. הפרעה זו מקשה על ההשתלבות הלימודית והחברתית של הילד. הפרעה זו בדרך כלל גם מלווה אותו בחיים הבוגרים ופוגעת באיכות חייו. המחקר אשר בחן את התופעות השונות אשר מרכיבות את ההפרעה הראה כי בנות סובלות פחות מתופעה זו מאשר בנים באופן כללי. לצד סיבות מתודולוגיות אשר הוצעו כדי להסביר את השוני, קיימות גם סיבות אחרות אשר עשויות להבהיר מדוע קיים הבדל בין בנים ובנות בשכיחות התופעה. בין בנים ובנות קיימים הבדלים אשר מאפיינים את השוני בין המינים כבר מגיל צעיר. הדבר בא לידי ביטוי גם בהתנהגות של אותם הילדים אולם בראש ובראשונה, כפי שנראה להלן, בתהליכים אשר משפיעים על המוח ועל התפקוד ההורמונלי של הגוף.

מטרת מחקר זה היא: לבחון האם קיים הבדל מגדרי, ביולוגי והתנהגותי, אשר מביא לשוני בהופעה של הפרעת ADHD בין בנים ובנות?

על מנת לענות על שאלת המחקר הפרק הראשון של העבודה יעסוק בהפרעה עצמה ובמאפיינים שלהם. הפרק יסקור את התסמינים השונים אשר מאפיינים את ההפרעה. את הגורמים אשר מביאים להופעה של ההפרעה הזו בקרב בנים ובנות ואת דרכי האבחון של ההפרעה הזו בקרב ילדים. הפרק השני של העבודה יבחן את הופעת ההפרעה בקרב בנים ובנות מבחינה ביולוגית. כיצד ההבדלים בין המינים באים לידי ביטוי בהופעה של ההפרעה הזו. הפרק האחרון של העבודה יעסוק בקשר בין המגדר ובין הופעת ההפרעה הזו לפי מחקרים אשר בחנו קשר זה תוך כדי בדיקת מרכיבים שונים של ADHD.

## פרק 1: הפרעת קשב וריכוז

### 1. הגדרה ומאפיינים

הפרעת קשב וריכוז היא הפרעה נוירו התפתחותית אשר באה לידי ביטוי בקשי ריכוז וקשב על ידי אלו אשר סובלים מכך. הפרעה זו היא הפרעה אשר קשורה לתפקוד לקוי של מוליכים עצביים, שהם מולקולות אשר משמשות להעברת מסרים בין תאי עצב במערכת העצבים על ידי הולכה סינפטית. המוליך העיקרי בתהליך זה הוא הדופמין (Jackson & king, 2003). ככל הנראה נוכל לומר כי הפרעת קשב וריכוז היא תוצאה של שילוב ביחסים של גורמים גנטיים שונים, גורמים סביבתיים וגורמים תרבותיים (Castellanos & Proal, 2012).

הפרעת קשב וריכוז היא הפרעה נפוצה ושכיחה אשר בדרך כלל מתחילה כבר בגיל צעיר אם כי היא בולטת יותר לרוב בגיל בית הספר ומאוחר יותר בגיל ההתבגרות. בעבר התייחסו אל הפרעה זו בתור הפרעה מוגבלת בזמן וכאחת אשר תחלוף עד גיל ההתבגרות (רייט, 2012). ההערכה, נכון לשנת 2012 ומאוחר יותר, היא שקרוב לשבעים אחוזים מאלו אשר סובלים מהפרעה זו ממשיכים לסבול ממנה גם בגיל ההתבגרות והבגרות (רייט, 2012). בשלב הראשון ניתן להפרעה זו השם "נזק מוחי מזערי" אשר היה מלווה בסימנים נוירולוגים "רכים". בשלב מאוחר יותר היא החלה להיות מאובחנת בתור חוסר תפקוד ולא כסימן לנזק מוחי (רייט, 2012).

מחקרים מראים כי להופעת הפרעת הקשב והריכוז יכולים להיות סימנים, והופעה מוקדמת של התופעה כבר בגיל הגן (צ'סנר, כץ, אל-דור, דרי, לוי-שמעון, טרגר, עינת ושדמי, 2009). לפי נתונים של משרד החינוך הפרעת קשב וריכוז קיימת לפחות בחמישה אחוזים מקרב ילדים מגיל הגן ועד הבית ספר היסודי, כאשר שכיחות זו גבוהה פי 2 אצל בנים מאשר אצל בנות. אצל חלק גדול מאותם הילדים ההפרעה ממשיכה ללוות אותם גם כאשר הם מסיימים את תקופת בית הספר היסודי ולעיתים עד לשלב הבגרות שלהם.

בגיל צעיר הפרעת הריכוז מתאפיינת בחוסר שקט, חוסר משמעת, בכי והתפרצויות זעם שונות. הילדים הללו מתקשים להשלים משימות אשר נדרשות מהם ומתקשים גם לעמוד בחוקים שונים אשר מתקיימים במסגרת הפעילות של הגן או בית הספר (צ'סנר ואחרים, 2009). התסמינים העיקריים של הפרעת הקשב בגיל הגן יכולים להיות היפראקטיביות, אימפולסיביות וחוסר יכולת להתרכז במשימה אחת או במטרה אחת באופן בלעדי.

להפרעות הקשב יש כמה מאפיינים בולטים, אם כי יכולים להיות מאפיינים אחרים אשר גם קיימים בקרב אנשים שונים. המאפיינים או התסמינים הללו יכולים להיות הפרעות בתחום הקשב כמו אי תשומת לב לפרטים, שגיאות טיפשויות, חוסר התמדה בפעילות מסוימת, חוסר יכולת